BETÄNKANDE

MED

FÖRSLAG TILL FÖRORDNING

INNEFATTANDE VISSA BESTÄMMELSER

ANGÅENDE

FÖREVISNING AF BIOGRAFBILDER

AFGIFVET DEN 2 SEPTEMBER 1910

AF

SÄRSKILDT TILLKALLADE SAKKUNNIGA.

STOCKHOLM
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
1910.

INNEHÅLL.

Sid.

Öfversikt af biografens uppkomst och utbredning ..... 1.

Biografväsendet i Tyskland ..... 3.

D:o i Österrike ..... 8.

D:o i Danmark ..... 10.

D:o i Norge ..... 11.

D:o i Sverige ..... 12.

De sakkunnigas förslag ..... 19.

Förslag till förordning ..... 28.

Bilagor: Polizeiverordnung betreffend Kinematographen-Zensur. (Berlin) ..... 30.

Bekanntmachung, die Veranstaltung kinematographischer Vorfürungen betreffend. (Dresden) ..... 32.

Till herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet.

Undertecknade, af herr statsrådet tillkallade sakkunniga för biträde vid beredning af ärende angående kontroll å biografföreställningar, få härmed vördsamt öfverlämna författningsförslag i ämnet och till motivering däraf anföra följande.

Öfversikt af biografens uppkomst och utbredning.

Det torde finnas få uppfinningar i våra dagar, som så hastigt eröfrat världen som kinematografen eller biografen. Ännu ha ej femton år förflutit, sedan bröderna A. och L. Lumière i Lyon konstruerade den första användbara kinematografen (1896), och likväl finnes det ej många länder på vår jord, dit den ej hunnit.

De första att inse den nya uppfinningens stora betydelse voro vetenskapsmännen och konstnärerna, som ju i kinematografen fingo ett länge eftertrådt medel att föreviga vetenskapliga experiment och konstnärliga framställningar på scenen.

Sin största användning har emellertid biografen fått såsom folknöje. Såsom sådan är den spridd i alla världsdelar och till så aflägsna och annars af kulturen jämförelsevis oberörda länder som Birma, Siam, Borneo, Kongo, Peru m. fl., och för hvarje år, som går, vinner den ny terräng. Såsom exempel på huru pass talrika biograferna kunna vara i stora städer kan nämnas, att i Berlin finnas (1909) 128, i Wien 76, i Hamburg 28 (af hvilka somliga rymma 2,500 åskådare), i Dresden 16, i Frankfurt am Main 12. Endast i en stad har man oss veterligt statistiskt undersökt de viktigaste med biografväsendet sammanhängande

förhållanden, nämligen Wien. Där fann man (april 1909), att de besökandes årliga antal på biograferna belöpte sig till omkring 10 miljoner.

Den oerhördt stora användning, biografen fått såsom folknöje, är fullt förklarlig. De låga biljettpriserna, möjligheten att få komma in när som helst under föreställningarna, den korta vägen — i storstäderna åtminstone äro ju biograferna spridda öfver hela stadens område — den ständiga växlingen af program och först och sist allt det vackra, storslagna, gripande man kan få se på biografen, ehvad det är härliga landskapsbilder från olika länder, nyss timade händelser, som tilldragit sig världens uppmärksamhet, eller spännande tilldragelser ur »verklighetens» värld, allt samverkar ju att locka besökare i tusental. I rask följd komma bilderna, åskådaren hinner aldrig bli otålig och kan njuta af det hela utan den allra ringaste ansträngning af intelligensen. För den tanketrötte är den ett medel att ta bort tankarna, för kroppsarbetaren ett medel att glömma slitet och släpet och flytta in i romantikens värld, för barnet och den unge är den ju ett enda under och äfventyr med spänning från början till slut.

Hvilken ställning man än må intaga i fråga om kinematografen måste man, om man är opartisk, erkänna, att den med sitt storartade perspektiv af tekniska förbättringar har såsom folknöje framtiden för sig i nästan enastående grad. Redan nu är det ett kändt faktum, att biografen på många håll utträngt teaterföreställningarna af lägre rang, och ganska betecknande är det namn man i Tyskland gifvit det nya folknöjet »Das Theater des kleinen Mannes» = småfolkets teater.

Bland de nya planerna för biografens utbredande märkes dess införande i skolorna, inrättandet af sådana teatrar på de stora oceanångarna och i järnvägskupéer. Att hädanefter biografen icke kommer att saknas på större utställningar torde kunna betraktas såsom säkert.

Huru betydelsefull den nya industrigren, kinematografen gifvit uppslag till, skall vara, är ju tydligt. Hufvudsätet för filmsfabrikationen är Frankrike. Främst bland alla filmsfirmor står Pathé frères med ett förlagskapital på ett par miljoner kronor. Hvilket briljant företag det är, framgår bäst af det faktum, att bolaget redan några år efter dess grundande kunde i utdelning gifva 200 %.

En af hufvudorsakerna till kinematografens segertåg har möjligheten att få hyra filmer varit. Inköp af sådana ställer sig mycket dyrt, förhyrandet af dem däremot ganska billigt, särskildt om bilderna ej äro alldeles nya.

Filmsförhyrningssystemet har gifvit upphof till bildandet af en särskild kommissionärsverksamhet, filmsuthyrningsbyråerna, som stå i stän-

dig förbindelse med de stora firmorna själfva eller dessas agenter. Kommissionärerna leverera färdiga program till sina kunder, om dessa så önska, och bespara dem därigenom ansvar och möda. Någon större insikt i yrket är därför ej nödvändig för en biografägare, en icke oviktig omständighet, som säkerligen i hög grad medverkat till den låga nivå, biograferna kommit att stå på. Vid sidan af arbetsamma, kunniga ledare af dessa företag, ledare, som verkligen äro besjälade af entusiasm och ansvar, finnas en hel del obildade, men smarta män, som icke fråga efter något annat än den ekonomiska vinsten.

I biografens universalitet ligger till en stor del förklaringen till att en så anmärkningsvärdt stor procent af bilderna är mindervärdig, ja rent af dålig hvad ämnet beträffar. Detta kan tyckas underligt, då ju stor efterfrågan egentligen borde verka höjande på beskaffenheten, men efterfrågan är ej lika stor ifråga om alla slags filmer. Just det förhållandet att en hel del länder med lågt stående kultur eller depraverad smak utgöra förträffliga afsättningsorter för filmer gör, att man vid filmsfabrikerna inrättar sig efter dem. Af en filmsagent med så stor erfarenhet som herr A. Jensen i Hamburg, sekreterare i Kinematograf-intressenternas förening i denna stad, har öppet yttrats, att till sådana länder som Sydamerika och Ryssland några andra än råa och pikanta bilder icke gå: »Sie sind der Reiz da». Och i en artikel i n:r 14—18 i de svenska biografägarnas organ, Nordisk Filmstidning, yttrar hoffotografen Rydin, som sedan flera år tillbaka drifvit biografrörelse, bland annat om filmsfabrikanterna, att dessa svara importörerna då de begära bättre innehåll och spel på bilderna: »Vill ni icke köpa, kan ni låta bli. Vi ha vår förnämsta marknad på Balkanstaterna och Ryssland, som icke ha så stora pretentioner, och vi tänka ej att förändra vår arbetsmetod för ett så litet land som edert.» Med kännedom om detta kunna vi förstå, att någon förändring från det hållet icke är att motse. Och i samma artikel yttrar herr Rydin vidare, att »af den massa filmer, som årligen importeras, kan man säga, att högst 2 % äro riktigt goda bilder, 8 % ganska goda, 20 % användbara och 70 % simpla, dumma eller klumpigt inspelade.»

Sakernas läge har så småningom blifvit klart för myndigheterna i olika länder, och hvad som mycket bidragit till, att kraftiga mått och steg börjat vidtagas, är naturligtvis, att det nya folknöjet vunnit sina största åskådarskaror bland ungdomen och barnen.

Biograf-väsendet i Tyskland.

Ej fullt ett decennium hade permanenta biografer funnits i Tysklands stora städer, då man i en af dem, Hamburg, började få ögonen öppna för den sedliga och kulturella fara, som de kunde medföra.

Kinematograferna hade här skjutit upp såsom svampar ur jorden, ej underligt, då svårigheterna att erhålla biografrättigheter voro mycket obetydliga. Sedan lokalen besiktigats af vederbörande myndighet och gillats, kunde ägaren i allsköns ro utöfva sin verksamhet. Visserligen hade han att lyda bestämmelserna i »Das Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich» § 184, som förbjuda förevisandet af bilder, hvilka äro sårande för tukt och sedlighet, men kontrollen var skäligen slapp; polismännen kunde ej så noga öfvervaka alla dessa nya folknöjen, och tjänstemännen kände sig ofta mycket tveksamma ifråga om hvilka bilder som kunde rubriceras såsom osedliga.

Indignationens första tolk i Hamburg var redaktören för den litterära afdelningen i den stora, mycket spridda socialdemokratiska tidningen »Hamburger-Echo», Krause. Resultatet af artiklarna i biograffrågan i »Hamburger-Echo» hösten 1906 blef, att Hamburgs stora folkskollärarförening »Die Gesellschaft der Freunde des vaterländischen Schul- und Erziehungswesens» lät föranstalta en undersökning angående såväl frekvensen af barn på de olika biograferna som halten af föreställningarna på dessa. Redogörelse för undersökningen framlades i en broschyr och var så talande, att skolmyndigheterna genast beslöto dels att vidtaga mått och steg för att få till stånd nya polisbestämmelser för barnbesök, dels att föranstalta om anordnandet af särskilda för barn afsedda eftermiddagsföreställningar. I maj 1908 utkommo också nya polisbestämmelser, hvarigenom barn under fjorton år förbjödos att ensamma besöka biograferna, utom då det gällde eftermiddagsföreställningar vid en del biografer, på hvilka endast sådana filmer förekommo, som medlemmarna i en af Hamburgs folkskollärareförening utsedd kommission redan på förhand tagit kännedom om. Denna kommissions arbete fortfar. Då emellertid kommissionen icke blott har detta förberedande arbete på sin lott, utan därjämte på de 15 teatrar, hvilka gått in på att låta censurera programmen för barnföreställningar, skall vaka öfver att dess förbud åtlydas, har på dess skuldror lagts ett drygt arbete. Att på detta sätt från myndigheterna till enskilda redan förut starkt upptagna personer öfverflytta ett arbete, för hvilket ej utgår något som helst arfvode, torde väl ej kunna betraktas annat än som ren nödfallsåtgärd.

Det var emellertid icke endast på grund af hänsyn till den talrika barnpubliken, som reformsträfvandena på biografområdet togo sådan fart i Hamburg, utan äfven ur folkbildningssynpunkt ifrade man för en reformering. Af såväl redaktionerna för åtskilliga tidningar, exempelvis den förutnämnde redaktör Krause i Hamburg, som en af Hamburgs märkesmän på folkupplysningens område, Walter Classen, en af grundarna

till det berömda institutet »Volksheim» därstädes, har öppet uttalats, att sådan filmsfabrikationen ännu (1909) är, torde biograferna i det stora hela motverka i stället för befordra sundt folkbildningsarbete.

Kort efter biograffrågans upptagande på dagordningen i Hamburg blef den aktuell i Berlin. Där var det myndigheterna själfva, som, så fort de insett frågans betydelse, grepo in. De nya biografbestämmelserna af maj 1908 (bil. 1) stadgade preventiv censur för alla de bilder, som skulle förevisas på Berlins biografer, och censuren skulle utöfvas af samma tjänstemän i Polizei-Praesidium, som hade kontrollen öfver teatrarna om hand. Raskt inreddes en stor förevisningssal, och nu försiggår här, under en tre, fyra timmar om dagen, förevisning af filmer. Agenten för respektive filmsfirma mottar af tjänstförrättande »lektorn» — den titeln har tjänstemannen i fråga — ifall bilden gillas, ett stämpladt kort, däri titel och undertitlar på filmen i fråga äro angifna. Detta kort vandrar så med filmen öfverallt till de biografer, där den visas. Kontrollen öfver bildernas förevisning på teatrarna utöfvas förnämligast af polismän, men denna sorts kontroll är ju skäligen enkel, då allt hänger på om biografägaren har stämpladt kort från Polizei-Praesidium att uppvisa. Mycken styrka äger väl berlinercensuren just däri, att det är bildade, skolade tjänstemän, som handhafva den.

Ganska märkligt är, att frågan, huruvida polismyndigheterna verkligen äga rätt att beträffande biograferna utöfva preventiv censur, ej definitivt afgjordes förr än på våren 1909, då »das Oberverwaltungsgericht» genom utslag i ett mål mellan en biografägare och några polismyndigheter, hvilka velat, men nekats att utöfva preventiv censur, godkände polismyndigheternas uppfattning.

Genom en förordning af den 30 juli 1910 är det förbjudet för barn under 14 år att besöka hufvudstadens biografer efter kl. 9 e. m.

Slag i slag ha sedan i en stor del tyska områden och städer följt särskilda bestämmelser för biograferna. Några af de strängaste äro väl de, som den 8 maj 1909 utfärdats af Königliche Polizei-Direktion i Dresden (bil. 2). Särskildt märkes § 6, hvarigenom stadgas preventiv censur för alla bilder, samt § 5, hvarigenom barn under 14 år äro förbjudna att besöka andra än de s. k. eftermiddagsföreställningarna, hvilka skola vara afslutade senast kl. 7. En olikhet med censuren i Berlin är, att det här är lägre polistjänstemän, som bedöma bilderna; endast i tveksamma fall hänskjutes bedömandet till högre, akademiskt bildade ämbetsmän. Bilderna delas i två grupper, sådana som få visas på alla föreställningar, och sådana, som endast få förevisas på föreställningarna efter kl. 7.

Ungefär samtidigt aflät sachsiska regeringen till samtliga polismyndigheter i landet en skrifvelse, däri regeringen, på grund af hvad som från ordningsmakten från skilda håll inberättats angående biograferna, bl. a. anbefaller preventiv censur i städerna och på sådana orter å landet, där dylik censur låter anordna sig, förordnar om förbud för barn under 14 år att besöka andra föreställningar än s. k. barnföreställningar, hvilka skola vara afslutade före kl. 7 e. m., samt slutligen till den 1 april 1910 af respektive myndigheter infordrar utlåtande angående huru dessa bestämmelser verkat. Om huru pass aktuell frågan är i Sachsen vittnar väl äfven den petition med anhållan om att biograferna skulle blifva koncessionspliktiga, som sistlidna vår behandlades i sachsiska landtdagen och där hade varma förespråkare.

Genomgående börjar preventiv censur förekomma i de nyare tyska polisbestämmelserna, så exempelvis i Duisburg, Düsseldorf, Anhalt, Ober-Pfalz, Regensburg, och i en stor del tyska städer, såsom Spandau, Breslau, München och Duisburg, har lärarkåren tydligen satt sig som mål före att i frågan om kinematograferna få tillämpa de disciplinära bestämmelser, som äro gällande ifråga om barnbesök å teatrar och dylika platser, där barn få uppehålla sig, endast om de befinna sig i sällskap med äldre personer.

Samtidigt med skärpningen af polisbestämmelserna i det tyska riket har indignationen mot biograferna där framträdt på ett för dessa förlustelseplatser ännu mycket mera ödesdigert område — nämligen beskattningen. På en del håll i Tyskland ha stadsfullmäktige i städerna, som ju ha att bestämma om den s. k. Lustbarkeitsteuer, hvilken träffar alla slags förlustelseanstalter, begagnat denna rätt att försöka minska biografernas antal. Genomsnittligt torde i de tyska städerna skatt utgå med 5 Pf. på biljett, som betingar ett pris af 20 Pf. till 1 M. Vid hvarje högre biljettpris stiger skatten. Staden Kölns inkomster af biografskatten uppgick 1906 till 43,416 M. och år 1907 till 62,086 M.

Krafven på en reform på biografområdet ha i Tyskland förts fram särskildt af lärarkåren, filantropiska föreningar och domare vid barndomstolar. Hvilken oerhördt stor lockelse biograferna utöfva på barnen framgår bäst af alla de många stölder, som begåtts af barn med ett biografbesök som mål.

Det som emellertid främst drifvit ungdomens målsmän att kräfva en reformering är, att, enligt hvad som framgått vid polisundersökningar, de unga i en hel del fall genom framställning af brott och dylikt suggererats till förbrytelser, som inbringat dem rätt höga fängelsestraff. Äfven om med afseende på brottmotiven någon förbättring på senare tiden

förekommit å biografprogrammen, gifvas ännu massor af exempel på förråande sådana. Pastor W. Conradt i Berlin har sålunda i sin broschyr Kirche und Kinematograph (Hermann Walther, Berlin 1910), hvilken i fackpressen omnämnes med erkännande, skildrat, hur han i 250 biografföreställningar, hvilka han bevistat, funnit en mängd råa och sedligt anstötliga motiv, och efter den undersökning, som Münchens lärarkår gjorde i januari detta år (1910), förklarade den enstämmigt, att biografens inflytande ännu på det hela taget måste anses som skadligt för barnen.

Det är ett alldeles klart faktum, att de tyska biografägarna befinna sig i en mycket obehaglig situation, trängda som de äro mellan allmänheten och polismyndigheterna å ena sidan och å den andra filmsfabrikanterna, som ej vilja intvinga sig på andra banor. Så många missbruk af biografrörelsen ha förekommit, och så osäker är biografägarnas ställning på många håll, att de nu i allmänhet själfva anhålla om censur, men en censur af klokare och rättvisare art än den nu förekommande. Tre fordringar hafva de: censuren skall drabba filmsfabrikanterna och agenterna, ej biografägarna, sålunda vara preventiv; den skall vara enhetlig, gällande för hela riket, och den skall utöfvas af kvalificerade personer.

Några yttranden ur det ansedda organet »Der Kinematograph», hvilka belysa denna deras ståndpunkt och som vittna om en ärlig vilja att höja biografen, förtjäna anföras. Så säger författaren till artikeln: »Zur Zensur der Films», i n:r 106, sedan han fastslagit det faktum, att för en biografägare i våra dagar af ekonomiska skäl »das Kind gar nicht zu entbehren ist», följande: »Ein Übelstand ist, dass die Prüfung nicht an einer Zentrale erfolgt. Es kann vorkommen — und kommt vor — dass ein Bild hier erlaubt und dort verboten wird. *Mit dem Ankaufe des Films muss auch der freie und überall ungehinderte Gebrauch gewährleistet sein.* Das ist für Erzeuger wie für den Käufer eines Films gleich notwendig. Ist ein Film nicht für alle Orte frei, so leidet nicht nur der Absatz, sondern es entstehen auch in fast allen Fällen Differenzen, welche stets unangenehm sind».

En annan författare, hr A. Schacht, sekreterare i en stor biografägareförening, yttrar i ett föredrag, som refereras i tidskriften, dessa ord: »Ich glaube, wohl jeder von ihnen ist damit einverstanden, dass eine Zensur besteht, denn es ist nicht zu leugnen, dass der suggestive Einfluss der zur Vorführung gelangten Bilder sehr gross ist; man hat beispielsweise im Staat Ohio in der Stadt Youngstown der Vorführung aller Films verboten, auf welchen Kindesentführungen dargestellt wer-

den, weil Neger dadurch zur Entführung von Kindern verleitet worden sein sollen. Wenn also die Theaterbesitzer auch Anhänger der Präventivzensur sind, so verlangen sie doch, dass diese Zensur einheitlich für das ganze Deutsche Reich gehandhabt wird, dass nicht ein Film, der in einer Stadt zur Aufführung gestattet wurde, in der nahegelegenen Nachbarstadt verboten wird», och i fyra artiklar (n:r 168, 169, 179, 184) både klarlägger doktor Albert Hallwig biografens ställning i censurhänseende i förhållande till teater och press och ger han en utredande framställning af de skäl, som enligt hans förmenande med rätta föranledt myndigheterna i Berlin att ifråga om biografbilder stadga preventiv censur.

Mycken vikt lägga de tyska biografägarna på sin tredje fordran, att censuren skall handhafvas af kvalificerade personer. Synnerligen olämpligt har det visat sig vara, anse de, att lägga en så pass svår och kinkig uppgift som filmsbedömande i händerna på underordnade polismän, som icke ha tillräcklig bildning för denna uppgift och som därför komma att anlägga en högst subjektiv måttstock, ett förhållande, hvilket i sin tur åter medför en olidlig ojämnhet vid bedömandet.

Att biografägarna vid framställandet af ofvannämnda tre önskemål träffat sakens kärna, synes bäst af det faktum, att just samma önskemål framhållits af reformifrarna på biografområdet bland allmänheten, så t. ex. af ofvannämnda pastor Conradt i kapitel 7 i »Kirche und Kinematograph». Till de andra lägger han emellertid ännu ett: förbud för barn under 14 år att besöka andra än barnföreställningar, i det fallet sålunda följande dresdenbestämmelserna.

Att slutligen äfven de tyska myndigheterna i det stora hela ha samma uppfattning i fråga om biografcensur som biografägarna är tämligen visst. Af upplysningar af de »lektoren», som ha sig anförtrodda censuren i Berlin, framgår, att man där anser målet vara en för hela tyska riket gemensam censur.

Biografväsendet i Österrike.

Äfven i andra länder, exempelvis Österrike och Italien, är biograffrågan aktuell.

I det förstnämnda landet fordras för drifvande af biografrörelse personlig koncession, som beviljas af regeringarna i de olika kronländerna. Härigenom är tillfälle beredt polismyndigheterna att utöfva stark kontroll å förevisade bilder. De i Wien meddelade koncessionerna innehålla, utom en allmän bestämmelse om skyldighet att iakttaga gällande polisföreskrifter, bland annat, följande föreskrift:

»Zur Vorführung dürfen nur von hieramts geprüfte Bilder gelangen, daher ist die Veranstaltung von sogenannten Pariser- oder Herren-

abenden, die Vorführung weiblicher Aktstudien, pikanter Bilder und von Schauderszenen unzulässig».

Den här förutsatta censureringen af bilderna utöfvades förut af poliskommissariaten inom de olika distrikten genom inspektering å hvarje särskild biografteater af de till uppförande afsedda bilderna, men då härvid naturligen olika uppfattningar om hvad som kunde anses tillåtet yppades, har filmernas pröfning nu centraliserats för hela Wien på så sätt, att tjänstemän vid administrationsbyrån inom »Polizei-Direktion» hos de olika filmaffärerna pröfva deras nykomna filmer vid därför särskildt anordnade föreställningar, som vanligen äfven öfvervaras af representanter från de intresserade biografägarna.

På programmen för dessa profföreställningar gör då vederbörande närvarande myndighet sina anteckningar, och sedermera erhålla såväl filmaffären som ock samtliga distriktskommissariaten exemplar af dessa program, å hvilka de af polisen bestämda strykningar eller ändringar till vederbörandes efterrättelse angifvas. Det händer nämligen, att icke endast en viss bild helt eller delvis förbjudes, utan äfven att *titeln* å tillåtna bilder förändras. Förbudet för uppförande medför emellertid icke konfiskation. Medvetandet om att uppförandet af en vid inspektionen underkänd bild kan medföra koncessionens indragande utgör tillräcklig garanti för respekterandet af censurens beslut. Ett öfverklagande däraf kan visserligen ske hos ståthållareämbetet, men hittills har något sådant icke förekommit.

Några särskilda instruktioner för censurens utöfvande finnas icke. De grunder, som följas, äro desamma, som gälla för polisens verksamhet i allmänhet — nämligen förhindrandet af politisk upphetsning samt öfvervakandet af religionens och den allmänna moralens helgd. Härtill kommer äfven, af hänsyn till de från pedagogiskt håll framhållna vådorna för biografteatrarnas öfvervägande barnpublik, en ganska långt utsträckt omsorg för förhindrandet af ungdomens förvillande.

Äfven programmen för föreställningarna utgöra föremål för censuren. Sålunda lyder en paragraf i koncessionen: »In der Programme sind nur solche Beschreibungen aufzunehmen, die von hieramts zugelassen wurden».

En sak, som påkallat polisens uppmärksamhet, är tillåtligheten af muntliga förklaringar till bilderna. Eftersom någon föregående censurering af desamma ej är möjlig, ha försök gjorts att helt förbjuda sådana, då de emellanåt tjänat till att understryka eljest mindre påfallande anstötligheter. Emellertid är denna fråga ännu föremål för öfvervägande hos myndigheterna.

Då biografägarna äro bundna af de för dem utfärdade koncessionerna, äro de icke berättigade att låta några varietéartister uppträda vid föreställningar, därest icke koncessionen särskildt medgifver sådant. Hittills har emellertid icke sådant medgifvande lämnats i någon koncession. Instrumentalmusik är den enda underhållning, som tillåtes jämte bilderna. På varietéerna tillåtas däremot äfven biografnummer.

I Italien föreligger till behandling af riksdagen ett lagförslag, hvarigenom barn under 12 år skulle förbjudas att ensamna besöka biografer.

Biografväsendet i Norden.

Hvad de nordiska länderna beträffar, så omfattar biografens historia där en betydligt kortare tidrymd, då vi fingo in den åtskilliga år senare än de stora kulturländerna. Men det ser ut, som om biografen här skulle vinna en ännu större spridning än utomlands, och detta faktum är ju ganska förklarligt, enbart då man tänker på att vår mörka årstid — biografernas egentliga säsong — är betydligt längre än Mellaneuropas.

Med afseende på talrikheten distansera de nordiska länderna, särskildt Sverige, i hög grad exempelvis Tyskland. Några siffror från större tyska och svenska städer torde belysa detta påstående. Så äger Stockholm med sina 340,000 invånare 24 biografer, under det Hamburg med 800,000 och Dresden med 500,000 ha respektive 28 och 16 dylika teatrar. I allmänhet torde man på hvarje 30,000-tal invånare i Tyskland kunna räkna en stående biograf, under det hos oss äfven i småstäder, där invånarantalet uppgår till omkring 10,000, i allmänhet finnas 2 permanenta biografer.

Det är ju tydligt, att, då de nordiska biograferna i det stora hela äro hänvisade till samma filmfabriker som Europas öfriga kulturländer, halten af filmerna här skall vara ungefär lika med utlandets. Också har här såväl från folkbildningsvänners som från lärarkårens sida upprepade gånger indignationen öfver dåliga biografförevisningar gifvit sig uttryck, och man har på åtskilliga håll funnit sig böra vidtaga särskilda mått och steg för biografernas öfvervakande.

Danmark.

Hvad Danmark beträffar, så finnas för staden Köpenhamn sedan den 29 juni 1907 särskilda bestämmelser för biograferna. Åt censorn vid privatteatrarna har uppdragits att vaka öfver att inga filmer användas, som kunna karaktäriseras »som anstødelige i saedelig Henseende eller ved den maade, hvorpaa Udførelsen af Forbrydelser gengives eller i øvrigt ved deres Beskaffenhed ere egnede til at virke demoraliserende paa Tilskuerne og navnlig paa den — i Reglen forholdsvis talrige — tilstedevaerende Ungdom».

Hvarje biografägare är skyldig att i god tid insända till censorn

programmet »med tillstraekkelig fyldig Forklaring», att, om censorn önskar det, förevisa bilderna för honom, innan allmänheten får se dem, att tillställa censorn två biljetter till samtliga föreställningar samt att årligen till honom utbetala ett honorar af 50 kronor för censorskapet. Förevisningarna få beledsagas af sång och musik af personer, som *icke* äro synliga för publiken.

Särskildt aktuell har biograffrågan varit i Köpenhamns grannkommun Fredriksberg, som med en folkmängd af ungefär 100,000 personer äger 15 biografer. Kommunalbestyrelsen ansåg sig böra taga upp frågan på sitt program, då biograferna därstädes både genom förevisningarnas art och reklamplakaten af lärarkåren påvisades innebära sedliga faror för barn, som i massor besökte dem. Kommunalbestyrelsens beslut gick ut på att öfverlämna saken åt skolekommissionen, hvilken fick i uppdrag att försöka få till stånd en öfverenskommelse med polismyndigheten i den riktning, att program för föreställningar, vid hvilka barn ha tillträde, skulle på förhand pröfvas af polismyndigheten jämte någon eller några representanter för lärarkåren.

I Norge är ännu ingen förhandscensur anordnad. Norge.

För biograferna i Kristiania gifvas särskilda föreskrifter, enligt hvilka hvarje biografägare är skyldig att anmäla för polismyndigheten, när en bildserie för första gången skall förevisas. En lägre polistjänsteman är då närvarande, åser föreställningen och påbjuder borttagandet af bildserien i dess helhet eller af sådana delar af densamma, som icke böra få förevisas. I tveksamma fall framlägger han saken för en polisämbetsman. Allmänna fordringar på bilderna äro, att dessa icke få vara osedliga och att förbrytelser icke få framställas på sådant sätt, att de verka suggererande eller upphetsande. Förevisandet af mord har sålunda i de flesta fall hindrats, därigenom att man klippt bort delen i fråga på filmen. I enskilda fall har man nöjt sig med att förbjuda barn tillträde till föreställningar.

Från den 1 januari 1910 är hvarje biografägare skyldig att till Bykassen inbetala 5 % af bruttoinkomsten, dock icke under 4 kronor per föreställningsdag. För polismyndigheternas ofvannämnda kontrollerande verksamhet erlägges emellertid ingen särskild afgift.

De egentliga biografteatrarna i Kristiania ha ej rättighet att vid sidan af bildförevisning låta varietéartister uppträda. De teatrar åter, som ha varietérättigheter, ha rätt att förevisa kinematografbilder som ett led i varietéprogrammet.

Att man äfven i Norge fått ögonen öppna för den fara, som en del biografer på grund af sin verksamhet kunna medföra, särskildt för

barn och ungdom, synes däraf, att en stor kvinnoförening i Kristiania tagit upp frågan på sitt program och denna sommar öfver hela landet utsändt cirkulär, innehållande förfrågningar angående biografernas antal i hvarje samhälle och de erfarenheter, som man äger af deras verksamhet.

Sverige. I Sverige, där de första biografföreställningarna torde gifvits i samband med Malmöutställningen 1896, började väl biograferna förekomma mera allmänt först omkring 1905. I begynnelsen gaf man ej vidare akt på dem här. Deras publik utgjordes till stor del af barn och ungdom, och den bildade, omdömesgilla delen af allmänheten skänkte dem ej något intresse. Men så växte deras antal i oerhörd grad, man började få ögonen öppna för det nya folknöjets betydelse och gjorde undersökningar angående programmen, hvilka resulterade i en kraftig kritik.

Redan tidigt började öfverståthållarämbetet i Stockholm att i tillståndsresolutioner rörande biografföreställningar föreskrifva såsom villkor:

»att vid förevisning icke något mot sedlighet stridande eller mot myndigheter eller enskilda ohöfviskt förekommer;

att, därest förevisning är tillgänglig för barn, densamma ej omfattar bilder, som framställa tilldragelser eller förhållanden, som äro ägnade att uppväcka känsla af skräck eller fasa hos åskådaren eller af annan anledning kunna anses olämpliga för barn att åse;

att, innan förevisning äger rum enligt nytt eller ändradt program, anmälan härom af sökanden göres å stationen inom vederbörande polisdistrikt.»

I fråga om förevisningarna i hufvudstaden förmärktes emellertid ingen förändring till det bättre. Vid ett opinionsmöte, som styrelsen för Pedagogiska sällskapet i Stockholm anordnat i februari 1908, och på hvilket af inledarinnan, undertecknad Gagner, redogjordes för halten af ett 90-tal biografprogram från hösten 1907, beslöts enhälligt dels att ingå till öfverståthållarämbetet med anhållan om att ämbetet måtte tillse, att de föreskrifter, som af detsamma utfärdats för biografförevisningar, verkligen måtte iakttagas, dels att åt Pedagogiska sällskapets styrelse uppdraga tillsättandet af en biografkommitté, som skulle äga till uppgift att utöfva kontroll öfver efterlefvandet af de för hufvudstadens biografer gällande stadgarna.

Allmänhetens och hufvudstadspressens uppmärksamhet var härmed i vidsträcktare mån riktad på biograferna. Jämväl i landsorten under-

kastades dessa teatrars program granskning, och fall af förevisningar af olämpliga bildserier omnämndes i tidningspressen därstädes. Det blef allt mera uppenbart, att åtgärder måste vidtagas för vinnande af rättelse, och den 13 november 1908 utfärdade Kungl. Maj:t till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i riket följande cirkulär:

»Vår uppmärksamhet har blifvit fäst därå, att rikets polismyndigheter vid pröfningar af ansökningar om tillstånd, där sådant erfordras, till anordnande af biografförevisningar och liknande tillställningar icke alltid träffa nödiga anstalter till förekommande däraf, att vid dylika tillställningar förevisas något, som strider mot sedlighet eller eljest uppenbarligen icke bör offentligen framställas, samt att polismyndigheterna understundom jämväl brustit i behörig tillsyn öfver dessa tillställningar. Med anledning häraf hafva vi härigenom velat erinra Eder att erinra vederbörande polismyndigheter om angelägenheten att iakttaga, hvad med gällande författningars innehåll i förekommande ärenden öfverensstämmer.»

I det stora hela visade det sig emellertid, att cirkuläret ej medförde den önskade förändringen i biografprogrammens karaktär i landet.

Vid 1909 års riksdag väcktes af herrar Clason, Hellgren m. fl. i Riksdagens båda kamrar likalydande motioner med hemställan, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes efter verkställd utredning vidtaga åtgärder, för att en före uppförandet gående kontroll af programmen för biografföreställningar, i all synnerhet sådana, till hvilka barn äga tillträde, måtte åstadkommas.

Motionerna hänvisades af båda kamrarna till behandling af tillfälliga utskott, af hvilka det af Första kammaren tillsatta infordrade uppgifter bl. a. af ordföranden i den frivilliga biografkommittén i Stockholm, som tack vare ett 40-tal medhjälpare, hvilka tjänstgjort som kontrollanter på Stockholms samtliga biografer, varit i tillfälle att under en längre tid skaffa sig ingående kännedom om programmen på dessa. Af biografkommitténs yttrande anföra vi följande:

»I fråga om arten af biografteatrarnas program måste kommittén lifligt instämma i den uppfattning, som gjorts gällande i motionen, och anser sig kommittén böra tillägga, att de af motionären förebragta exemplen ingalunda äro att anse såsom ett urval af de värsta nummer, som visas, utan att de endast utgöra en axplockning af typer ur de till mellan två och tretusen uppgående biografnummer, som underkastats kommitténs kontroll. Brott och ruskigheter af alla slag, uppskakande och »sensationella» dramer, drastiskt och illusoriskt upprullade, utgöra

ofta nog föreställningens clou. Anmärkningar och puffar på programmet, såsom »icke för nervsvaga personer» o. d., förekomma esomoftast. Betydelsen af de intryck, som dylika bilder utöfva på ett ungt, känsligt sinne, får ej underskattas. På samma gång kommittén därför, å ena sidan, villigt erkänner, att man i den lefvande bilden vunnit ett af de yppersta undervisnings- och förströelsemedel, måste den dock, å andra sidan, som sin erfarenhet framhålla, att på det sätt, hvarpå biografverksamheten hittills i allmänhet bedrifvits, har den till fullo ådagalagdt det berättigade i de farhågor, som uttalats af professor Gadelius i hans i motionen införda yttrande. Meddelanden från skolor och uppfostringsanstalter bära också tydliga vittnesbörd om att biograferna utsått frön, som redan kommit skada åstad.

Faran att genom olämpliga biografbilder skall kunna frammanas ett genomgripande socialt ondt är så mycket större, som biografbesök särskildt bland barn och ungdom och mindre bemedlade blifvit ett synnerligen populärt nöje. Biografkommittén har i detta afseende kommit till rätt belysande siffror. Genom beräkningar, gjorda på grund af 205 biografbesök — för hvarje biograf en gång i veckan och vid olika tider — har nämligen utrönts, att antalet besökande per biograf och föreställning i medeltal uppgått till 82 personer, af hvilka åtminstone 34 barn. Hvarje vecka gifvas på 24 biografer i Stockholm 922 föreställningar, till hvilka således säljas 75,604 biljetter, hvaraf 31,348 till barn i skolåldern. Något exakt värde hafva gifvetvis dessa siffror icke, då antalet besökande är synnerligen växlande. Men med säkerhet kan sägas, att de uppgifna talen icke äro för höga utan tvärtom för små, emedan kommitténs undersökningar ej sträckt sig till lördagar och söndagar, då publiken på biograferna är utan jämförelse talrikast. Det förtjänar i detta sammanhang nämnas, att antalet barn i Stockholms folkskolor innevarande termin utgör 25,871, medan öfriga barn i folkskoleåldern utgöra vid pass 8,500 (år 1907 var antalet 8,451). Man kan sålunda utan öfverdrift påstå, att på hvarje barn i skolåldern kommer i genomsnitt ett biografbesök i veckan. Biljettprisen äro i hög grad växlande: för äldre från 1 krona till 10 öre, för barn från 35 öre till 5 öre. En uträkning af den summa, som per vecka betalas för biografbiljetter i Stockholm, ger såsom en *undre gräns* omkring 18,000 kronor, om till grund för beräkningen lägges hvarje biografs *lägsta* biljettpris.

Kommittén har äfven att yttra sig angående effektiviteten af den kontroll, som hittills utöfvats af polismyndigheten i Stockholm. Af hvad redan anförts rörande biografverksamheten torde utan vidare framgå,

att kommittén finner den hittillsvarande kontrollen otillfredsställande. Enligt gällande föreskrifter skall visserligen, innan förevisning äger rum enligt nytt eller ändradt program, anmälan härom af biografägaren göras å stationen inom vederbörande polisdistrikt, men härvid har ifrågavarande poliskommissarie ej tillfälle att taga närmare kännedom om programmet, utan bilder, som stå i uppenbar strid mot öfverståthållarämbetets föreskrift, komma ofta till uppförande längre eller kortare tid, innan de – i de allra flesta fall efter anmälan af biografkommittén — bli förbjudna. Dessutom frestas nog genom denna kontroll efteråt såväl polismyndigheten som biografkommittén att tolerera åtskilliga nummer af sådan halt, att de ej borde få uppföras. Det utgör ju nämligen, naturligt nog, en ömmande omständighet, att biografägaren, om en bild förbjudes, gör förlust på den för filmen för en vecka erlagda hyran (eventuellt inköpssumman). Har biografägaren varit medveten om bildens karaktär och ändå upptagit den på programmet, må det ju ingalunda anses obilligt, att han får vidkännas följderna af sitt trots. Tvärtom borde i dylikt fall bestämmas ytterligare straffpåföljd. Men mången gång torde det nog hända, att bigrafägaren i god tro hyrt eller köpt en olämplig film. Är denna bild af den art, att den bör förbjudas, borde straffet i detta fall rättvisligen drabba filmsfabrikanten eller dennes agent, som medvetet salubjudit otillåten bild. Här anförda svårigheter för utöfvande af en rättvis kontroll skulle helt säkert fullständigt elimineras genom införande af en preventiv censur, särskildt om denna kunde utöfvas redan gentemot filmsförsäljarna.

Ännu en svaghet hos det nu tillämpade systemet är gifvetvis också den omständigheten, att dess effektivitet i hög grad varit beroende af biografkommitténs frivilliga arbete och initiativ. Sådana frivilliga krafter kunna ju ej i längden stå till buds och stå väl ej heller att uppbringa å alla platser, där biografrörelse finnes. Biografkommitténs arbete i hufvudstaden synes också allt fortfarande vara af behofvet påkalladt, såvida ej åtgärder för en effektivare kontroll från myndigheternas sida vidtagas.»

Att motionens syfte kraftigt behjärtades äfven utanför riksdagskretsar, därom vittnar den stora anslutning, som kom följande sympatiuttalande för densamma till del inom olika samhällsklasser och partier inom landet:

»Med anledning af Eder motion vid årets riksdag angående skrifvelse till Konungen ifråga om kontroll öfver programmen för biografföreställningar i riket få undertecknade härmed uttrycka sin lifliga sympati för motionens syfte.

Vi anse, att en stor del af de program, som hittills visats å våra biografteatrar, äro icke blott ägnade att i hög grad förråa publikens smak och motverka ett sundt folkbildningsarbete, utan att de äfven genom nervskakande målningar af lifvets värsta fasor och detaljerade skildringar af allehanda förbrytelser, framställda med den mäktiga suggestionskraften hos den lefvande bilden, innebära en fara af oberäknelig räckvidd för vår ungdoms fysiska och andliga hälsa.

Då sålunda erfarenheten visar, att nu gällande bestämmelser angående biografförevisningar äro otillräckliga för åstadkommande af en effektiv och enhetlig kontroll öfver biografprogrammen, så synes det oss vara af största vikt att genom Riksdagens ingripande snarast möjligt föranstaltas om utredning och nya bestämmelser rörande biografföreställningar äfvensom om straffpåföljd vid trots mot blifvande föreskrifter.»

Riksdagen beslöt i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida mera bestämda och effektiva föreskrifter måtte kunna utfärdas till förebyggande af det skadliga inflytandet af biografföreställningar, särskildt på den uppväxande ungdomen i vårt land, samt, därest verkställd utredning därtill gåfve anledning, till Riksdagen göra de framställningar, som häraf kunde föranledas. I skrifvelsen anförde Riksdagen bland annat:

»Det torde ej kunna förnekas, att biografföreställningar med goda och gedigna program kunna i viss mån utgöra verksamma bildningsmedel och för allmänheten vara en både nyttig och nöjsam förströelse. Men å andra sidan har erfarenheten tyvärr redan visat, att de mången gång urartat till ett mer eller mindre osundt geschäft, som går ut på att, genom att ibland de goda och bildande numren i programmen insticka omoraliska, rafflande, skrämmande dylika, ockra på allmänhetens godtrogenhet. I stället för att verka bildande och förädlande, verka de därför ofta skadligt och förråande. De ha därigenom börjat blifva en verklig fara speciellt för det uppväxande släktet. Det förhållandet, att biografteatern framställer lefvande bilder, gör, att intrycken häraf djupare inpräglas i de ungas sinnen. Och särskildt torde det vara just de mest rafflande scenerna, som på barnasinnet utöfva ett oemotståndligt inflytande. Det torde därför ej råda mer än en mening därom, att man bör göra allt hvad göras kan för att söka råda bot på de allvarliga och svåra missförhållanden, som på jämförelsevis kort tid börjat inrota sig i fråga om biografföreställningar.»

På ett par håll i Sverige hade polismyndigheterna en rätt lång tid förut sett sig nödsakade att för öfvervakandet af biograferna anlita lärarkårens hjälp. I november 1908 utfärdade polismyndigheten i Malmö,

efter det biograffrågan diskuterats på ett möte inom Sveriges allmänna folkskollärareförenings malmökrets, nya polisbestämmelser för biograferna, hvarur följande utdrag må lämnas:

»Ej må i lokalen förevisas eller som skylt utsättas bilder, hvilka äro af den beskaffenhet, att de såra sedlighet och anständighet, eller bilder, som skildra utförande af mord, rån och andra svårare brott.

Därest förevisning är tillgänglig för barn, får densamma ej heller omfatta bilder, hvilka framställa tilldragelser och förhållanden, som äro ägnade att uppväcka känsla af skräck eller fasa hos åskådaren eller af annan anledning kunna anses olämpliga för barn.

Barn under 15 år, hvilket ej åtföljer äldre person, må ej vinna tillträde till förevisning senare än klockan 8 eftermiddagen.

Vid ombyte af program skall ett exemplar af det nya programmet jämte muntlig förklaring öfver dess innehåll, i god tid innan det förevisas allmänheten, lämnas till den af poliskammaren tillsatte tillsyningsmannen öfver biografförevisningar.»

— —

»Det åligger tillståndets innehafvare att erlägga af poliskammaren fastställd afgift för den extra polisbevakning och tillsyn, som af polismyndigheten anordnas, äfvensom att ställa sig till efterrättelse de ytterligare föreskrifter, polismyndigheten kan komma att meddela.»

I dessa föreskrifter har, som synes, principen om en föregående granskning af programmen kommit till tillämpning. Den sker genom en af poliskammaren tillsatt tillsyningsman, hvilken för sitt arbete härmed erhåller ersättning genom anlitande af den afgift, som erlägges för behöflig extra polisbevakning och tillsyn. Tillståndet till biografförevisningar plägar endast lämnas för en månad i sänder.

Redogörelse för den verksamhet, tillsyningsmannen, folkskolläraren F. Hallgren utöfvat under året 1909, finnes i poliskammarens i Malmö årsberättelse för nämnda år. Det heter där: »Den för utöfvande af censur öfver biografförevisningarna af poliskammaren utsedde tillsyningsmannen har under året företagit 556 inspektioner och gjort anmärkning mot 215 films, af hvilka 12 blefvo helt kasserade, medan från de öfriga borttogos ett eller flera partier. Anmärkningarna hafva afsett 333 särskilda filmspartier, däraf 50, som sårat sedlighet eller anständighet, 120, som skildrat brottsliga handlingar, och 163, som af annan anledning ansetts olämpliga. Mot reklamaffischer har gjorts anmärkning i 16 fall.»

I Hälsingborg utfärdade polismästaren i november 1909 särskilda bestämmelser för biograferna liknande dem, som meddelats i Malmö, med undantag dock för förbudet angående ensamma barns besök å biografer

efter kl. 8 e. m. Äfven här har en folkskollärare, öfverläraren Lindén, tjänstgjort som tillsyningsman. Dennes sammandrag af samtliga rapporter, gifna mellan november 1909 och maj 1910, ter sig sålunda:

Månad.	Antal granskade program.	Antal i sin helhet godkända program.	Bortcensurerade					Antal kontroll-besök.
			hela n:r.	partier innehållande				
				skräck-scener.	brottslig handling.	erotik.	andra olämpliga moment.	
Nov.	33	20	2	14	3	2	—	33
Dec.	33	23	1	7	5	1	2	38
Jan.	30	16	—	11	13	—	5	32
Febr.	35	12	5	23	19	—	3	36
Mars	31	19	—	18	12	—	—	34
April	32	11	1	25	21	2	—	41
Maj	16	3	1	17	11	1	1	18
Summa	210	104	10	115	84	6	11	232

En undersökning rörande antalet barnbesök å biografer i Hälsingborg under en veckas tid år 1909, som gjorts af samma tillsyningsman, ger följande tablå:

Dato.	Dag.	Biorama.		City.		Folkets hus.		Scala.		Stora biogr.		Södra biogr.	
		Före kl. 8.	Efter kl. 8.	Före kl. 8.	Efter kl. 8.	Före kl. 8.	Efter kl. 8.	Före kl. 8.	Efter kl. 8.	Före kl. 8.	Efter kl. 8.	Före kl. 8.	Efter kl. 8.
Dec. 6	Månd.	23	4	41	5	20	8	24	10	13	4	4	—
» 7	Tisd.	9	5	49	21	17	13	35	23	24	—	3	—
» 8	Onsd.	9	—	40	16	18	16	34	26	33	2	6	3
» 9	Torsd.	13	7	52	6	31	9	40	8	39	5	7	4
» 10	Fred.	4	3	28	12	14	—	23	9	38	7	6	3
» 11	Lörd.	8	6	40	21	24	9	42	20	55	8	11	5
» 12	Sönd.	35	6	127	68	29	7	73	12	114	4	18	8
Summa		101	31	377	149	153	62	271	108	316	30	55	23

Antal besök före kl. 8 1,273
» » efter » 8 403

Tillsammans 1,676

De sakkunnigas förslag.

Hvad ofvan anförts angående biografväsendets historia i Sverige gifver vid handen, att man hos oss liksom i utlandet nödgats konstatera, att biografen i stort sedt icke blifvit den verkliga och värdefulla kulturfaktor, som densamma bort kunna blifva, därest dess utveckling och användande ledts i rätt riktning. Äfven vi få lida af att de för internationell afsättning arbetande filmsfabrikanterna vid valet af ämnen i icke ringa grad låta bestämma sig af smakriktningen i länder med låg kultur. Biografföreställningarna hafva jämväl i vårt land allt för ofta varit af sådan beskaffenhet, att de måst verka neddragande och förråande, och detta förhållande är så mycket mera nedslående, som biografernas publik till väsentlig del utgöres af barn och ungdom, hvilka framför allt borde skyddas för dåliga inflytelser. De försök, som hos oss gjorts att med tillämpning af bestående lagstiftning råda bot på missförhållandena, hafva i allmänhet icke ledt till önskadt resultat. Att vid beviljande af tillstånd till biografföreställningar lämna aldrig så stränga föreskrifter angående bildernas beskaffenhet, är, såsom erfarenheten visar, icke tillräckligt. Underhaltiga och anstötliga bilder blifva det oaktadt förevisade, och att så sker bör knappast väcka förvåning, då man betänker, att biografägarna i många fall icke äro så kvalificerade, att de äro kompetenta att bedöma hithörande synnerligen ömtåliga förhållanden, samt på grund af sin ställning naturligtvis äro benägna till möjligast milda tolkning af gifna föreskrifter. En gång framförd, får en anstötlig bildserie mången gång ostördt förevisas dag efter dag. De underordnade polismän, som hafva att genom besök på biograferna öfvervaka föreskrifternas efterlefnad, äro liksom biografägarna ofta nog icke tillräckligt kvalificerade härför, de högre polistjänstemännen sakna erforderlig tid till personlig kontroll, och den hälsosamma kritik, som af pressen utöfvas å teaterföreställningar, kommer i regel icke biografprogrammen till del — därtill äro biograferna allt för många och, åtminstone ännu så länge, allt för litet beaktade af de mera bildade och burgna befolkningslagren.

Det synes uppenbart, att det enda effektiva medlet att vinna rättelse är att låta biografbilderna underkastas granskning, innan de offentligen förevisas. Om behöfligheten af en sådan granskning tala de ofvan anförda siffrorna från Hälsingborg och Malmö ett ganska tydligt språk. Vid den förhandsgranskning af biografbilder, som införts i dessa städer, hafva i Hälsingborg mer än 50 procent af programmen befunnits olämpliga att framföras i sitt ursprungliga skick.

Men förhandsgranskningen af biografbilder bör centraliseras och öfverlämnas till ett för hela landet gemensamt organ. Endast därige-

nom kan vinnas den likformighet i tillämpningen, som måste kräfvas och som hittills ingalunda uppnåtts. I icke allt för sällsynta fall har inträffat, att samma bildserie tillåtits på en ort, men förbjudits på en annan, och den osäkerhet, som härigenom uppkommit, har varit till skada icke minst för filmsimportörer och biografägare.

Censurens centraliserande komme därjämte att medföra betydlig besparing af tid, arbete och kostnad för kontrollen å biografprogrammen. Sedan en bildserie blifvit granskad af den centrala censorsmyndigheten, vore det en gång för alla fastslaget, huruvida den finge eller icke finge offentligt förevisas, och särskild granskning för hvarje gång den flyttades till en ny biografteater obehöflig.

Då vi, på grund af hvad sålunda anförts, föreslå inrättandet här i Sverige af preventiv, central biografcensur, kunna vi till stöd härför åberopa jämväl de i samma riktning gående utvecklingstendenser på biografkontrollens område, som, på sätt ofvan skildrats, framträdt i utlandet. Vi kunna äfven hänvisa till de önskningar, som gjort sig gällande hos Sveriges biografägare och fått uttryck i särskilda till Kungl. Maj:t ingifna framställningar i ämnet.

I sin till Kungl. Maj:t i ämnet aflåtna skrifvelse har Riksdagen ifrågasatt, att en ändring af 18 kap. 13 § strafflagen, hvarigenom dess tillämplighet utsträcktes till att omfatta andra fall af klandervärda biografföreställningar än sådana, som nu drabbas af lagbudets straffbestämmelse, skulle kunna bidraga till stäfjande af de anmärkta missförhållandena. Om emellertid preventiv censur införes med straffbestämmelse för den, som förevisar ocensurerade biografbilder, lärer ändring eller tillägg i allmänna strafflagen uti enahanda syfte blifva obehöflig.

Vidare har Riksdagen framhållit, att man möjligen kunde nå det åsyftade målet genom att utvidga tillämplighetsområdet för 13 § i ordningsstadgan för rikets städer. Enligt denna paragraf skall den, som i stad eller å dess område vill gifva offentlig föreställning, därom göra anmälan hos polismyndigheten och i vissa fall afvakta dess tillstånd, och enligt en, såvidt vi veta, öfver hela landet tillämpad praxis hafva biografföreställningar — ehuru de ej omnämnas i paragrafen och en motsatt tolkning ej synes vara alldeles utesluten — hänförts till sådana tillställningar, som kräfva tillstånd. Att emellertid i nämnda paragraf inarbeta bestämmelserna om censur å biografbilder torde redan af författningstekniska skäl vara mindre tillrådligt, och härtill kommer, att ordningsstadgan gäller endast för städerna samt, undantagsvis, för vissa områden å landsbygden. På grund häraf skulle de nya bestämmelserna, om de infogades i 13 § af ifrågavarande författning, ej blifva tillämp-

liga å flertalet orter å landsbygden, såvida ej föreskrift meddelades, att sagda paragraf, i hvad den afsåge biografföreställningar, skulle gälla för hela riket, hvilket åter torde vara en mindre lämplig lösning. Att däremot utreda, huruvida och på hvad sätt 13 § i dess helhet skulle kunna göras tillämplig för landsbygden, eller, såsom Riksdagen jämväl ifrågasatt, huruvida en särskild ordningsstadga för rikets landsbygd borde utfärdas, har ej legat inom det oss meddelade uppdraget.

Vi hafva följaktligen ej ansett oss böra föreslå annan ändring i 13 § ordningsstadgan för rikets städer, än att vi hemställa, att i nämnda paragraf bland de tillställningar, som kräfva tillstånd af polismyndigheten, inskjutes ordet »biografföreställningar».

Af det sagda torde framgå, att enligt vår uppfattning bestämmelserna om censur å biografbilder lämpligen böra meddelas i en fristående författning, omfattande hela riket, såväl städerna som landsbygden. En sådan författning lärer ock vara väl motiverad af biografernas stora utbredning och ifrågavarande tillställningars egenartade karaktär äfvensom af innebörden utaf den föreslagna censuren. Denna innebär nämligen allenast, att biografbilder i allmänhet ej få förevisas, såvida de ej blifvit dessförinnan af censor godkända. Huruvida, sedan en bildserie blifvit sålunda godkänd, för dess förevisande därutöfver fordras tillstånd af den lokala polismyndigheten, är en fråga, som ej behandlas i den af oss föreslagna författningen, utan bör bedömas efter hittills tillämpade regler. Utan att upphäfva den å landsbygden hittills rådande friheten att utan förut erhållet tillstånd af myndighet gifva offentliga föreställningar af hvad slag som helst, skulle man således genom den af oss föreslagna lagstiftningen jämväl hvad landsbygden beträffar vinna välbehöflig kontroll å biografbilders beskaffenhet, under det att i städerna skulle, förutom censors godkännande af biografbilderna, fortfarande såsom hittills kräfvas polismyndighetens tillstånd till gifvande af biografföreställningar.

Bland de missförhållanden, som förekommit och uppmärksammats särskildt å hufvudstadens biografteatrar, har varit att å sådana teatrar uppträdt varietéartister med plumpa visor eller andra underhaltiga nummer, och vi hafva ansett oss böra taga i öfvervägande, huruvida med hänsyn till biografteatrarnas karaktär af särdeles frekventerade, särskildt af barn och ungdom i hög grad besökta folkförlustelseställen, hvilka, enligt hvad erfarenheten visat, det är förbundet med stora svårigheter att underkasta en effektiv lokal kontroll, förbud borde meddelas mot varietéartisters uppträdande å dylika teatrar. Såsom af ofvan-

stående redogörelse framgår, är mångenstädes i utlandet sådant uppträdande ej tillåtet.

Emellertid hafva vi kommit till den uppfattningen, att ett generellt förbud mot varietéprestationer å biograferna ej bör meddelas, utan att ett reglerande härutinnan lämpligast bör äga rum genom de lokala polismyndigheterna, i den mån deras tillstånd erfordras för tillställningar af det ena eller andra slaget, och vi antaga, att, sedan erfarenhet numera vunnits angående vådan af allt för stor frihet i nyssnämnda afseende, polismyndigheternas pröfning skall förebygga, att biograferna urarta till dåliga varietéer. I detta afseende vilja vi särskildt omnämna, att, enligt hvad vi hafva oss bekant, öfverståthållarämbetet på sista tiden icke meddelat tillstånd till varietéprestationers utförande å hufvudstadens biografteatrar. Anser man, att polismyndigheternas befogenhet icke innebär tillräcklig garanti i detta hänseende, och vill man af sådan anledning generellt visa bort alla varieténummer från biografteatrarna, måste man ju frukta för, att polismyndigheternas befogenhet att tillåta biografnummer å varietéerna kan leda till att dessa praktiskt taget förvandlas till biografer och liknande missförhållanden därvid yppas. Korrektiv häremot skulle då kunna vinnas endast därigenom att man alldeles förbjöde hvarje förevisande af biografbilder i sammanhang med andra tillställningar, men ett sådant förbud synes vara väl rigoröst och af omständigheterna ej påkalladt. För öfrigt är det ju tydligt, att det kan vara i hög grad tilltalande att med en biografbild förena ackompagnerande musik, sång eller deklamation, och att låta mellanakterna å en biografteater utfyllas af t. ex. pianomusik lärer icke heller kunna anses olämpligt. Vill man generellt förbjuda varietéuppträdande å biografteatrarna, synes det blifva förenadt med svårigheter att tillfredsställande angifva gränsen mellan sådant, som, enligt hvad nyss sagts, icke bör förhindras, och olämpliga uppträdanden, hvilka ej äro önskvärda. Det kunde lätt hända, att man omöjliggjorde åtskilligt, som kan vara af stor betydelse för biografernas lyftande till en etiskt och konstnärligt högre nivå.

Man har — och otvifvelaktigt ej utan fog — klagat öfver att biografteatrarnas affischer och program innehålla råa och smaklösa bilder och uttryck. Ett direkt ingripande häremot från lagstiftarens sida lärer emellertid kräfva en ändring i tryckfrihetsförordningen, och vi hafva därför ej kunnat föreslå någon lagstiftningsåtgärd för undanröjande af nämnda missförhållande. Äfven i detta hänseende torde polismyndigheterna kunna verka reglerande genom att använda sin befogenhet att, när en biografägare begagnar sig af affischer och program utaf antydd

beskaffenhet och därigenom visar sig på ett olämpligt sätt utöfva sitt tillstånd att gifva biografföreställningar, vägra honom förnyadt sådant.

Till närmare motivering af de olika paragraferna i förslaget till förordning, innefattande vissa bestämmelser angående förevisning af biografbilder, få vi anföra följande:

1 §.

Om man vill draga barnen undan allt skadligt inflytande af biografbesöken utan att likväl förhindra offentligt förevisande af bilder, som visserligen kunna inverka menligt på barns fantasilif och karaktärsutveckling, men väl lämpa sig att visas för äldre personer, blir det nödvändigt att vid granskningen och godkännandet af biografbilderna skilja mellan sådana, som få visas endast för äldre personer, och sådana, som få visas jämväl för barn. Därvid är emellertid att märka, att det ej lärer vara lämpligt att förbjuda barn att bevista i och för sig tillåtna biografföreställningar, därest de infinna sig i sällskap med föräldrar, målsmän eller andra äldre personer. Ett sådant förbud skulle, då barnföreställningarna väl i allmänhet torde blifva förlagda till tämligen tidigt på eftermiddagarna, i stor utsträckning hindra de äldre att medfölja barnen å biograferna. Faran för skadlig inverkan å deras fantasilif genom nervretande biografbilder lärer också väsentligen förminskas, om de under föreställningarna påverkas af det lugnande inflytande, som äldre personers närvaro medför.

Däremot torde det vara lämpligt att förbjuda besök af ensamna barn å biograferna efter viss tid på aftonen, och föreskrift härom har influtit i 5 §.

Första paragrafens andra moment innefattar de undantag från skyldigheten att låta i förväg granska biografbilder, som lära vara nödvändiga.

I första stycket föreskrifves, att föregående granskning ej erfordras beträffande biografbilder, som visas i sammanhang med föreläsning vid läroanstalt. Vi hafva icke kunnat underlåta att uppmärksamma, att skäl kunna anföras för önskvärdheten af undantagets utsträckande jämväl till exempelvis föreläsningar i allmänhet öfver vetenskapliga, litterära eller konstnärliga ämnen, föredrag öfver resor och möjligen andra liknande allmänna föredrag, men svårigheten att finna mot missbruk betryggande bestämmelser har föranledt oss att i anslutning till hvad i 13 § i ordningsstadgan för rikets städer stadgas i fråga om frihet från skyldighet att anmäla föreläsning vid läroanstalt begränsa nu ifrågavarande undan-

tag till dylika föreläsningar. Att i analogi med nyssnämnda författningsrum göra undantag äfven för andaktsöfningar hafva vi ej funnit vara af något i Sverige förefintligt praktiskt behof påkalladt.

Andra stycket af andra momentet afser att bereda större möjlighet till förevisande å biografteatrarna af illustrationer till dagshändelserna. Den föreslagna fristen af tio dagar från det de skildrade händelserna ägt rum räcker visserligen ej till för tilldragelser, som inträffat å så aflägset belägna orter, att nämnda eller ännu längre tid åtgår för filmens försändande till vårt land, men i sådana fall hafva ju bilderna redan då de framkomma hit väsentligen förlorat sin karaktär af illustrationer till dagshändelserna, hvadan ytterligare några dagars uppskof i afvaktan på godkännande af censorsmyndigheten ej kan vara af större betydelse.

2 §.

Att vara censor för biografbilder är ett uppdrag, som af sin innehafvare kräfver stora kvalifikationer. Omfattande bildning, säker omdömesförmåga och stor takt äro hufvudbetingelser därför. Med hänsyn därtill att biografcensurens kanske största betydelse ligger däri, att den skall rädda det uppväxande släktet från påverkan af dåliga biografbilder, och då afgörandet, huruvida en biografbild lämpar sig för barn, ofta är särdeles svårt och ömtåligt, anse vi därjämte vara högeligen önskvärdt, att censorn besitter pedagogisk erfarenhet.

Censorsuppdraget blir utan tvifvel ganska ansträngande. Att dagligen under längre tid syssla med bedömande af biografbilder torde knappast någon stå ut med; därigenom skulle en censors energi och uppmärksamhet allt för fort slappas. Det torde därför vara nödvändigt, att censorsinstitutionen inrättas så, att en censor ej behöfver åt granskningen ägna mer än i genomsnitt högst tre timmar dagligen.

Att på förhand med anspråk på exakthet uträkna den tid, som kan antagas komma att åtgå för censurering af alla till förevisande i Sverige afsedda biografbilder har ej varit oss möjligt. För att emellertid bilda oss en ungefärlig föreställning om hur pass tidsödande censuren kunde komma att blifva hafva vi antagit, att en hvar af landets omkring 200 biografer byter program en gång i veckan samt att hvarje program uppspelas på en timme. Om vi då vidare antaga att hvarje biograf hålles i verksamhet i genomsnitt 36 veckor årligen, finna vi, att för att öfvervara uppförandet af hvarje nytt program på samtliga biografer under loppet af ett år skulle åtgå en sammanlagd tid af 36 × 200 = 7,200 timmar. Emellertid blifva filmerna ej kasserade, sedan de under loppet

af en vecka användts å en biograf, utan de komma då vanligen åter till användning under samma tidrymd å en annan biograf samt därefter å en tredje o. s. v., ända till dess de blifva utslitna. Under antagande att hvarje filmsrulle på detta sätt i genomsnitt användes på tolf biografer, skulle den tid, som vore erforderlig för att åse uppspelandet af alla under ett år förevisade biografbilder, belöpa sig till $^1/_{12}$ af 7,200 timmar = 600 timmar.

Därtill skulle nu läggas den tid, som komme att åtgå för granskningen af de bilder, hvilka icke godkändes eller af annan anledning icke komme till uppförande. För beräkning häraf är det ännu svårare att få fasta hållpunkter. Vi hafva emellertid — särskildt med hänsyn därtill att efter censurens införande en del af utländska filmsfabrikanter till förevisning för importörer eller biografägare afsedda proffilmer väl komme att på föranstaltande af fabrikanterna granskas och godkännas af censorsmyndigheten utan att sedermera kunna afyttras eller uthyras i Sverige — ansett oss kunna antaga, att för granskningen af nu ifrågavarande bilder komme att användas lika lång tid som för granskningen af de bilder, hvilka blefve förevisade å landets biografteatrar, eller 600 timmar årligen.

Med stöd af dessa beräkningar, som ju icke kunna göra anspråk på att vara annat än i hög grad approximativa, hafva vi kommit till den uppfattningen, att till en början borde förordnas två censorer, hvilka då skulle årligen tagas i anspråk under en sammanlagd tid af 600 + 600 = 1,200 timmar eller hvar och en under 600 timmar.

Till jämförelse kunna vi nämna, att för censureringen af de för Berlins 128 biografteatrar afsedda filmerna enligt lämnad uppgift åtgår en tid af 3 à 4 timmar dagligen.

Censors arfvode torde böra betalas af den, som påkallar hans granskningsåtgärd. Beträffande storleken af arvodet hafva vi tänkt oss ett belopp af 1 krona för hvarje granskad bildserie med tillägg af 50 öre för hvarje påbörjadt femtiotal meter, hvarmed filmens längd öfverstiger 100 meter. 100 meter uppspelas på ungefär 5 minuter, och den nu föreslagna taxan skulle alltså för censorn representera ungefär 10 à 12 kronor för hvarje timme, som han använder för att åse uppspelandet af filmer. Då han ju därutöfver har åtskilligt arbete med mottagande af anmälningar, öfvervakande att meddelade föreskrifter om uteslutande af en eller annan del af granskade filmer efterkommas, utfärdande af bevis om godkännande samt stämplande af godkända filmer m. m., lärer denna taxa ej vara för hög.

Lokal för granskningen hafva vi ansett staten böra tillhandahålla samt förse med erforderliga anordningar för uppspelning af filmer.

För att statsverket må beredas ersättning för kostnaderna härför hafva vi tänkt oss att censors bevis om godkännande af anmäld films borde förses med stämpel till lämpligt belopp. Skulle stämpeln bestämmas till exempelvis 50 öre, borde inkomsten häraf kunna beräknas uppgå till omkring 2,000 kronor.

3 §.

Denna paragraf angifver de grunder, enligt hvilka censorsmyndigheten skall förfara vid bedömandet af anmälda biografbilder. Där föreskrifves beskaffenheten af de bilder, som icke få godkännas, samt, å andra sidan, att censor skall vara skyldig godkänna alla bilder, hvilka icke falla under de förbjudna kategorierna.

Att finna en tillfredsställande formulering af den nu ifrågavarande instruktionen för censorsmyndigheten har erbjudit stora svårigheter. Det är å ena sidan erforderligt att tillse, att censor erhåller tillräcklig rörelsefrihet, så att han kan gallra bort allt, som icke bör offentligen framställas, men å andra sidan måste en bestämd gräns uppdragas för censors befogenhet i sådant afseende, så att godtyckliga afgöranden såvidt möjligt förebyggas. Vi hafva såsom norm för censors verksamhet angifvit — förutom allmän lag, hvilket ju faller af sig självt — att han ej må godkänna bilder, hvilkas förevisande skulle vara anstötligt i sedligt, religiöst eller politiskt hänseende eller eljest verka förråande eller till förvillande af rättsbegreppen.

Vid meddelande af tillstånd till biografföreställningar hafva polismyndigheterna i Sverige på vissa orter förbjudit bilder, som skildra mord, rån eller andra brott. Ett sådant förbud hafva vi icke ansett lämpligen böra meddelas i förevarande författning. Den brottsliga handlingen kan ingå såsom ett hastigt utspeladt moment i en dramatisk handling på sådant sätt, att befogad anmärkning mot dess förekomst i bilden ej kan framställas. En detaljerad och omständlig skildring af ett brott på biografduken, där de psykologiska motiven för handlingen icke eller endast otydligt framträda, är väl i allmänhet olämplig, men icke ens en sådan skildring torde under alla omständigheter vara förkastlig. Dylika detaljerade skildringar af brott förekomma ju t. ex. i äldre och nyare skådespel af stort och oomtvistligt värde, och det synes ej böra komma ifråga att utan vidare förbjuda sådana skådespels återgifvande medelst biografbilder. Vi hafva trott, att den af oss i 3 § formulerade föreskriften skall vara tillräcklig att förhindra godkännandet af olämpliga skildringar utaf brott.

I fråga om för barnförevisningar afsedda bilder hafva vi ansett, att censorsmyndigheten bör äga full frihet att bedöma hvad som för barnen kan vara skadligt eller icke skadligt.

Det är tydligt att tillämpningen af en instruktion, så affattad som den af oss i 3 § föreslagna, ställer stora fordringar på censorerna och att det blir af synnerlig vikt att finna för uppdraget lämpliga personer.

4 §.

Bevis om godkännande af films hafva vi tänkt oss böra meddelas dels genom påstämpling å filmen och dels genom utfärdande af skriftligt intyg, innehållande en kortfattad beskrifning af bildserien. För ytterligare betryggande af kontrollen hafva vi föreslagit, att, om censorn föreskrifvit bortklippande af någon del utaf filmen, detta skall angifvas i intyget, hvarigenom ett eventuellt försök att oförmärkt återinsätta den bortklippta delen försvåras. Emellertid äro vi medvetna om att de föreslagna kontrollåtgärderna ej kunna absolut förhindra alla falsarier, utan att fall kunna tänkas, då förändringar vidtagas med en godkänd film, hvilka förändringar icke kunna upptäckas vid granskning allenast af påstämplingen och intyget. Då likväl dylika falsarier komme att betraktas och bestraffas såsom förfalskningsbrott, torde den angifna luckan i kontrollen — hvilken vi ej förmått utfylla — icke behöfva tillmätas allt för stor betydelse.

6 och 7 §§.

Straffbestämmelser och föreskrift om forum äro föreslagna i analogi med motsvarande stadganden i 13, 25 och 26 §§ af ordningsstadgan för rikets städer.

För att för biografägarna underlätta öfvergången till de nya förhållandena och för dem möjliggöra ostörd förbrukning af redan delvis till förevisning använda filmer torde böra stadgas, att förordningen ej träder i kraft förrän minst tre månader efter dess offentliggörande.

Till sist få vi anmäla, att folkskolläraren F. Hallgren i Malmö på vår anmodan deltagit i den slutliga granskningen af föreliggande utlåtande och förslag.

Stockholm den 2 september 1910.

Per Cronvall. *Marie Louise Gagner.* *Chr. Magnusson.*

Förslag

till

Förordning, innefattande vissa bestämmelser angående förevisning af biografbilder.

1 §.

1. Lefvande fotografiska bilder eller så kallade biografbilder må ej offentligen förevisas, såvida de icke dessförinnan blifvit efter verkställd granskning godkända i den ordning här nedan sägs.

Vid offentlig tillställning, till hvilken barn under 15 år lämnas tillträde utan att vara åtföljdt af äldre person, må endast förevisas biografbilder, som blifvit godkända till förevisning jämväl vid dylik tillställning.

2. Hvad i mom. 1 är stadgadt afser icke biografbilder, som visas i sammanhang med föreläsning vid läroanstalt.

Därjämte skall vederbörande polismyndighet vara befogad medgifva, att bilder, som skildra nyligen inträffade händelser, utan sådant godkännande, som ofvan sägs, förevisas under en tid af högst 10 dagar efter det de skildrade händelserna ägt rum.

2 §.

Den i 1 § omnämnda granskning af biografbilder verkställes af en eller flera utaf Kungl. Maj:t förordnade censorer.

Meddeladt förordnande att vara censor kan när som helst återkallas.

Censor äger af den, som påkallat granskningen, åtnjuta godtgörelse enligt särskild taxa. Denna taxa fastställes af Kungl. Maj:t, som jämväl meddelar närmare föreskrifter i öfrigt angående censorernas verksamhet.

3 §.

Censor må ej godkänna biografbilder, hvilkas förevisande skulle strida mot allmän lag, vara i sedligt, religiöst eller politiskt afseende anstötligt eller eljest kunna verka förråande eller till förvillande af rättsbegreppen.

Till förevisning vid sådan tillställning, som omnämnes i 1 § 1 mom. andra stycket, må ej heller godkännas bilder, som äro ägnade att på ett onaturligt sätt uppjaga barns fantasi eller eljest skadligt inverka på deras andliga eller kroppsliga utveckling.

Bilder af annan beskaffenhet, än nu nämnts, må censor ej vägra godkänna.

4 §.

Films, som blifvit vid granskning godkänd, skall till bevis därom åtryckas stämpel, hvarjämte censor skall utfärda intyg öfver godkännandet, innehållande en kortfattad beskrifning af bilderna samt upptagande rubrik och underrubriker, om sådana äro anbragta å filmen, äfvensom, där viss del af filmen blifvit före godkännandet på tillsägelse af censor utesluten, anmärkning härom. I stämpeln och intyget skall tillika angifvas, huruvida bildserien blifvit eller icke blifvit godkänd till förevisning vid sådan tillställning, som omnämnes i 1 § 1 mom. andra stycket.

Intyget är den, som förevisar bilderna, pliktig på anmodan uppvisa för vederbörande polismyndighet.

5 §.

Barn under 15 år, hvilket icke åtföljes af äldre person, må ej efter klockan åtta eftermiddagen lämnas tillträde till offentlig förevisning af biografbilder.

6 §.

Öfverträdelse af hvad i 1 och 5 §§ stadgas belägges med böter från och med 5 till och med 100 kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för sådan förseelse, fortsätter eller förnyar densamma, skall, för hvarje gång, åtal mot honom ägt rum och han däraf undfått del, fällas till ansvar enligt denna paragraf.

7 §.

Förseelse mot denna förordning åtalas vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan icke finnes, vid allmän domstol; och gälle i fråga om klagan öfver domstols eller poliskammares beslut i dessa mål hvad i allmänhet angående besvär i brottmål finnes förordnadt.

Polizeiverordnung

betreffend

Kinematographen-Zensur.

Auf Grund der §§ 5 und 6 des Gesetzes über die Polizeiverwaltung vom 11 März 1850 (G. S. S. 265) und der §§ 143 und 144 des Gesetzes über die allgemeine Landesverwaltung vom 30 Juli 1883 (G. S. S. 195 ff.) wird für den Stadtkreis Berlin unter Zustimmung des Gemeindevorstandes verordnet, was folgt:

§ 1.

Die zensurpolizeiliche Genehmigung zur öffentlichen Vorführung eines kinematographischen Bildes (Films) gilt für den ganzen Ortspolizeibezirk von Berlin als erteilt, wenn für den betreffenden Film eine mit dem Genehmigungsvermerk des Polizei-Präsidenten versehene Erlaubniskarte ausgestellt ist.

§ 2.

Die Veranstalter öffentlicher kinematographischer Vorführungen sind verpflichtet, für jedes der von ihnen zur Vorführung gebrachten Bilder die entsprechende Erlaubniskarte so bereit zu halten, dass sie den revidierenden Polizeibeamten jederzeit vorgelegt werden kann.

§ 3.

Die Erlaubniskarten müssen neben dem polizeilichen Genehmigungsvermerk enthalten:

a) die Bezeichnung der Ursprungsfirma, d. h. derjenigen Firma, welche den Film hergestellt und in den Handel gebract hat,

b) die Fabriknummer des Films, falls eine solche vorhanden ist,
c) den Titel des Bildes,
d) etwaige Untertitel oder, wo solche nicht vorhanden sind und sich der Inhalt des Bildes nicht schon aus dem Titel klar erkennen lässt, eine kurze Inhaltsangabe oder eine den Inhalt kennzeichnende Photographie,
e) eine Angabe der Länge des Films,
f) die Zensur-Nummer, d. h. diejenige Nummer, welche der betreffende Film in dem vom Polizei-Präsidium geführten fortlaufenden Register führt.

§ 4.

Die Vorführung von Bildern ohne Titel ist unzulässig. Der den Titel enthaltende Streifen muss mit den übrigen Filmstreifen verbunden und der Titel deutlich erkennbar sein. Ausnahmen von diesen Bestimmungen bedürfen besonderer polizeilicher Genehmigung.

§ 5.

Titel und Untertitel dürfen nachträglich nicht geändert werden, ebensowenig der Inhalt der Erlaubniskarten.

§ 6.

Die Ausfüllung der Karten mit den in § 3 zu *a* bis *e* angeführten Merkmalen ist Sache der Schausteller.

§ 7.

Sämtliche für einen Film ausgestellte Erlaubniskarten müssen im Inhalt und Wortlaut übereinstimmen. Um Abweichungen zu vermeiden, wird auf dem Polizei-Präsidium von jedem zur Zensur vorgelegten Film eine Karte zurückbehalten. Diese kann während der Dienststunden von Interressenten jederzeit eingesehen werden.

§ 8.

Oeffentliche Ankündigungen von kinematographischen Bildern, deren Vorführung polizeilich verboten ist, sind unzulässig.

§ 9.

Übertretungen der vorstehenden Bestimmungen werden, sofern nicht nach anderweiten Vorschriften eine höhere Strafe angedroht ist, mit Geldstrafe bis zu 30 Mark oder im Unvermögensfalle mit verhältnismässiger Haft bestraft.

§ 10.

Diese Polizeiverordnung tritt am 1 Oktober 1908 in Kraft.

Berlin, den 20 Mai 1908.

Der Polizei-Präsident.

v. Stubenrauch.

(I. Th. II. 3168.)

Bil. 2.

Bekanntmachung, die Veranstaltung kinematographischer Vorführungen betreffend.

§ 1.

Wer in hiesiger Stadt öffentliche kinematographische Vorführungen zu veranstalten beabsichtigt, hat dies gemäss § 8 des Regulativs, die polizeiliche Aufsichtsführung über Lustbarkeiten usw. betreffend, vom 22 Juni 1902 bei der Königlichen Polizeidirektion anzuzeigen.

Mit den Vorführungen darf nicht eher begonnen werden, als die nach § 12 des genannten Regulativs erforderliche Anzeigebescheinigung erteilt ist.

Die Anzeigebescheinigung wird erst dann ausgestellt, wenn die in der Verordnung des Königlichen Ministeriums des Innern vom 24 November 1906 vorgeschriebene feuerpolizeiliche Unbedenklichkeitsbescheini-

gung beigebracht ist (vergl. auch Bekanntmachung der Königlichen Polizeidirektion und des Rats zu Dresden vom 31 Dezember 1906) und hinsichtlich des Lokals, in dem die Vorführungen stattfinden sollen, verkehrs- und sicherheitspolizeiliche Bedenken nicht bestehen.

§ 2.

Den im Interesse der Verkehrssicherheit zu stellenden Forderungen ist strengstens nachzukommen.

Namentlich müssen

a) sämtliche Türen nach aussen schlagen,

b) die Ausgangstüren mit der deutlich lesbaren Aufschrift »Ausgang» versehen sein und während der Vorstellungen stets unverschlossen gehalten werden,

c) Notlampen in der erforderlichen Zahl vorhanden sein und von Beginn der Vorstellungen ab bis zu deren Schlusse brennend erhalten werden,

d) im Zuschauerraum genügend breite Gänge vorhanden und in der Regel die Stühle mit dem Fussboden oder unter sich durch Latten fest verbunden sein.

§ 3.

Zu den Vorführungen dürfen nicht mehr Personen zugelassen werden als Plätze vorhanden sind.

Keinesfalls dürfen während der Vorführungen Personen in den Gängen stehen.

§ 4.

Die Vorführungen müssen spätestens 11 Uhr abends beendet sein; an Sonn- und Feiertagen dürfen sie nicht vor 11 Uhr vormittags beginnen.

An den Busstagen, dem Karfreitage und dem Totenfestsonntage dürfen Vorstellungen nicht stattfinden. (Gesetz vom 10 September 1870.)

§ 5.

Kinder unter 14 Jahren, gleichgültig ob sie sich in Begleitung Erwachsener befinden oder nicht, dürfen nur zu solchen Vorführungen zugelassen werden, die für Kinder besonders veranstaltet werden.

Diese Vorstellungen müssen als »Kindervorstellungen» sowohl an den Eingängen des Schaustellungsraums als an der Kasse durch deutlich lesbare Aufschriften angekündigt und spätestens 7 Uhr abends beendet sein.

§ 6.

Es darf kein Bild beziehungsweise Tonbild zur öffentlichen Vorführung gebracht werden, das nicht zuvor von der Königlichen Polizeidirektion geprüft und von dieser zugelassen worden ist.

Werden nur einzelne Teile eines Bildes beanstandet, so haben diese bei der öffentlichen Vorführung wegzubleiben, dafern der Kinematographenbesitzer nicht vorzieht, auf die Vorführung des Bildes ganz zu verzichten.

Die Prüfung der Bilder erfolgt in der Regel in dem Kinematographen-Theater selbst, doch kann jederzeit auch die Vorführung eines Bildes in dem Vorführungsraume der Königlichen Polizeidirektion angeordnet werden.

Zum Zwecke der Prüfung sind die beabsichtigten Vorführungen mindestens 24 Stunden vor ihrem Beginne unter Einreichung eines Verzeichnisses der vorzuführenden Bilder in doppelten Exemplaren bei dem Vorhande des zuständigen Polizeibezirkes einzureichen. In diesen Verzeichnissen sind die Bilder nach ihrem Titel sowie ihren etwaigen Untertiteln oder, wo solche nicht vorhanden sind und der Inhalt des Bildes sich nicht schon aus dem Titel klar erkennen lässt, unter Beifügung einer kurzen Inhaltsangabe und Angabe der etwaigen Fabriknummer der Films genau zu bezeichnen.

Den Bildern dürfen bei der öffentlichen Vorführung keine anderen Titel und Untertitel als diejenigen gegeben werden, unter denen sie auf dem Verzeichnisse aufgeführt sind.

§ 7.

Von der öffentlichen Vorführung sind alle Bilder ausgeschlossen, die geeignet sind, in sittlicher, religiöser oder politischer Beziehung Anstoss zu erregen (§ 15 des Regulativs vom 22 Juni 1892). Unter die sittlich anstössigen Bilder fallen nicht nur diejenigen, die unsittlich in geschlechtlicher Beziehung sind, sondern auch solche, die, ohne unsittlich in diesem Sinne zu sein, doch gegen die allgemeinen Grundsätze der Moral verstossen oder geeignet sind, verrohend auf die Sitten zu wirken, z. B. Hinrichtungsszenen, Darstellungen von Selpstmorden und Unglücksfällen mit aufregenden oder abstossenden Begleiterscheinungen oder von sonstigen

Schreckensszenen, die Darstellung von Tierquälereien (Stierkämpfe und dergl.) und vor allem die Darstellung von Verbrechen, namentlich von Mordtaten, Raubanfällen, Einbrüchen usw.

Von der Vorführung in den »Kindervorstellungen» (§ 5) sind überhaupt alle Bilder ausgeschlossen, von denen eine ungünstige Einwirkung auf die Anschauungen der Kinder befürchtet werden muss oder die geeignet sind, die Phantasie der Kinder in ungünstigem Sinne zu erregen.

§ 8.

Beruhigt sich der Besitzer des Kinematographen bei der Entscheidung des mit der Prüfung beauftragten Beamten nicht oder bestehen irgend welche Zweifel hinsichtlich der Zulassung eines Bildes, so erfolgt eine Nachprüfung in dem Vorführungsraume der Königlichen Polizeidirektion. Es sind hierzu die betreffenden Films und zwar lose, nicht auf Filmtrommeln gewickelt, sowie bei Tonbildern die phonographischen Platten zu der sofort festzusetzenden Zeit in das Polizeigebäude zu bringen.

Solange diese Prüfung nicht erfolgt ist, darf die öffentliche Vorführung des betreffenden Bildes nicht stattfinden.

§ 9.

Öffentliche Ankündigungen kinematographischer Bilder, deren Vorführung polizeilich verboten ist, sind unzulässig. Von solchen Bildern dürfen namentlich auch an den Eingängen und den Fenstern der Schaustellungsräume Darstellungen nicht angebracht werden.

§ 10.

Rezitatorische Vorträge, namentlich solche, in denen die auf den Bildern dargestellten Personen redend eingeführt werden, dürfen mit den Bildervorführungen nicht verbunden werden. Es macht dabei keinen Unterschied, ob auf Grund eines zuvor angefertigten Textes oder aus dem Stegreife gesprochen wird.

Ebensowenig ist es zulässig, dass bei Tonbildern die gesanglichen und deklamatorischen Vorträge durch lebende Personen ausgeführt werden.

Zuwiderhandlungen haben die Einleitung des Strafverfahrens nach §§ 33 a, 147 Ziffer 1 der Gewerbe-Ordnung zur Folge.

§ 11.

Die Kinematographenbesitzer sind verpflichtet, während der Dauer der Vorführungen jederzeit persönlich anwesend zu sein oder aber für geeignete Stellvertretung zu sorgen.

§ 12.

Zuwiderhandlungen gegen diese Bestimmungen werden, soweit nicht andere Strafvorschriften Platz greifen, mit Geldstrafe bis zu 60 M. oder mit Haft bis zu 14 Tagen bestraft.

Dresden, den 8 Mai 1909.

Königliche Polizeidirektion, Abteilung F.